מקורות פרשת ויחי ה'תש"פ

גישת המחילה של יוסף הצדיק

1. בראשית נ: ויאמר אלהם יוסף אל תיראו כי התחת אלוקים אני: ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטבה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב: ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם.

רשב"ם: ואתם **לא פשעתם בי** כי לטובתכם נתכוון הקב"ה.

2. בראשית נ: וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו וכל העלים אתו לקבר את אביו אחרי קברו את אביו: **ויראו** אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו.

רש"י נ,טו: מהו ויראו? הכירו במיתתו אצל יוסף שהיו רגילים לסעוד על שולחנו של יוסף והיה מקרבן בשביל כבוד אביו ומשמת יעקב לא קירבן.

בראשית רבה ק,ח: לא נתכוון אלא לשם שמים, אמר לשעבר אבא מושיבני למעלה מיהודה שהוא מלך ומראובן שהוא בכור, עכשיו אינו בדין שאשב למעלה מהם. אבל הם אמרו 'לו ישטמנו יוסף'.

מדרש משנת רבי אליעזר פרק ז: מהו ויראו? ראו את יוסף כשחזר מלקבור את אביו, הלך והציץ בתוך הבור. והוא לא נתכוון אלא לשם שמים, לומר כמה נפלאות עשה לי הקב"ה שהצילני מן הבור.

משלי כ,כב: אל תאמר אשלמה רע, קווה לה' ויושע לך.

זוהר א רא,א: פסוק זה נאמר ביוסף הצדיק שלא רק שלא שילם רע לאחיו אלא גמל עמהם חסד ... רבי אבא היה יושב בשער העיר לוד וראה אדם ישן על בליטת עפר שיצאה מההר. התקרב נחש להכישו ויצא שרץ והרג את הנחש. כשקם משנתו נפלה בליטת העפר והתמוטטה אל העמק. שאלו רבי אבא מה מעשיך שגרם לך הקב"ה שני ניסים? אמר: לא היה אדם שעשה לי רעה ולא התפייסתי אתו. ואם לא הייתי יכול להתפייס עמו, לא עליתי על מיטתי עד שמחלתי לו, ולא עוד אלא שהשתדלתי לעשות עמו טובות. בכה רבי אבא: גדולים מעשיך מיוסף הצדיק שהוא ריחם לאחיו ואתה מרחם לכל אדם וראוי אתה שייעשה לך נס על נס.

רבנו בחיי בראשית נ,יז: והנה אחיו בקשו ממנו מחילה **ולא באר הכתוב שמחל להם...** לא ראינו שיזכיר הכתוב מחילה ביוסף ולא שיודה להם שישא פשעם וחטאתם. ואם כן **מתו בעונשם בלא מחילת יוסף** ואי אפשר להתכפר עונם רק במחלתו. ועל כן הוצרך העונש להיותו כמוס וחתום **להיפקד אחר זמן בעניין עשרה הרוגי מלכות.**

פיוט אלה אזכרה: גבה לב בליעל עובד אלילים ... וקרא לעשרה חכמים גדולים... דינו משפט זה לאשורו ואל תעוותוהו בכזב לאומרו... כי ימצא איש גונב נפש מאחיו מבני ישראל והתעמר בו ומכרו [מה דינו]? הם כענו לו **ומת הגנב ההוא.** גם איה אבותיכם אשר אחיהם מכרוהו לאורחת ישמעאלים סחרוהו ואתם קבלו דין שמים עליכם כי מימיהם לא נמצא ככם.

3. רמב"ם שבת ב,טז: נתכוון להעלות דגים והעלה דגים ותינוק – פטור, ואפילו אם לא שמע שטבע, הואיל והעלה תינוק עם הדגים [ונמצא שלא עשה מעשה אסור].

אור החיים פרשתנו נ,יט: ואמר עוד להם כי יש לדון להם משפט זכות והרי זה דומה **למתכוון להשקות חברו כוס מות והשקהו [בטעות] כוס יין שאינו מתחייב כלום.**

חשק שלמה חושן משפט ב: מה שהביא ראיה מהא דפורש מצודה להעלות דגים והעלה תינוק ודגים דקיימא לה כרבה דפטור, משום דאזלינן בתר מעשיו ולא בתר כוונתו, הדבר שונה משום **שבאותה מלאכה של צידה הייתה הצלת נפשות.** אבל אם היה ידוע שהעלה הדגים בתחילה [ואחר כך נפל שם התינוק] גם לרבה חייב שהרי **גם המחשבה וגם המעשה היו באיסור.**

4. ליקוטי שיחות ה/250: כאשר יוסף גמל עם אחיו טוב למרות שגמלו עמו רעה, הוא הראה את הדרך ליהודים בכל הדורות שכל אחד יביט על יהודי אחר **לא כמו שהוא נראה בחיצוניות אלא כמו שהוא מצד עצם הנשמה** ובמילא יכלכל אותו לפי מעשיו (הטובים) ויגמול טובות עם חייבים. וכאשר נוהגים כך עם יהודי אחר, מעוררים שגם אצלו עצמו יאירו כל העניינים כפי שהם מצד עצם הנשמה.

רמב"ן ויקרא יט,יז: 'לא תשנא את אחיך בלבבך' – בעשותו לך שלא כרצונך [אל תשנאנו] אלא **תוכיחנו** מדוע ככה עשית עמדי כי בהוכיחך אותו יתנצל לך או ישוב ויתוודה על חטאו ותכפר לו.